
Az előszerződés jogfogalmának angol nyelvi megfeleltetéséről

Kovács Tímea^{*}

Jelen tanulmány fókuszát azon problémakör képezi, hogy az angol jogi szaknyelvben számos olyan kifejezés él, amely alkalmas lehet a magyar polgári jogban oly pontosan körülhatárolt jogintézmény, az előszerződés megjelölésére. Az említett klasszikus polgári jogi fogalom angol nyelvi megfeleltetésére tett kísérlet során közelebbi vizsgálat alá vonunk több olyan angol szaknyelvi kifejezést, amelyet szokásosan – bár nem kizárólagosan – az előszerződés megjelölésére használnak.

A felek a szerződés megkötését megelőző tárgyalások során ún. előzetes megállapodásokat köthetnek. Ezek egy része egyfajta szándéknyilatkozat, amelyek gyakran csupán a felek közös céljait és jövőbeli megállapodások lehetőségét rögzítik. Céljuk a felek szándéka szerint az egyes tárgyalási pontokban való megállapodás, nem pedig joghatás kiváltása.

Emellett a felek létrehozhatnak olyan előzetes megállapodásokat is, amelyek joghatás kiváltására alkalmasak, a felek kifejezetten ennek érdekében kötik azokat. Erre használja a magyar jogi terminológia az előszerződés fogalmát. A magyar jogi szabályozás szerint, ha a felek abban állapodnak meg, hogy későbbi időpontban egymással szerződést kötnek, akkor ezen megállapodás, azaz előszerződés alapján a felek kötelesek a szerződést megkötni. Az előszerződés legfőbb jellegzetessége tehát az, hogy a felek között szerződési kötelezettséget keletkeztet. Alapvetően a hatályos Ptk. 208. §-a tartalmazza az előszerződésre vonatkozó rendelkezéseket. Eszerint az előszerződést a szerződésre előírt alakban kell megkötni, emellett jogszabály előszerződés kötését kötelezővé teheti. A törvény szerint a szerződés megkötésének elmaradása esetén a bíróság bármelyik fél kérelmére a szerződést létrehozhatja, és tartalmát megállapíthatja, meghatározott feltételek mellett akkor is, ha az előszerződés a szerződés lényeges kérdéseiben való megállapodást nem tartalmazza. Mivel ez csak kivételes eset, így főszabály szerint az előszerződés a majdani szerződés lényeges elemeiben való megállapodást kifejezetten tartalmazza.

Tekintsük át most az angol jogi terminológiát és a vonatkozó forrásokat. Az előzetes megállapodások szinonimájaként az angol jogi szaknyelv számos kifejezést használ. Elfogadott szakzsargon a *'memorandum of understanding'* (rövidítése: MoU) szókapcsolat. Ezen kifejezés széles körben elterjedt, számos szerződéstípusra használatos. A *'memorandum of understanding'* kifejezést magánjogi és közjogi

^{*} Jogász, angol jogi szaknyelv oktató.

jogviszonyokban egyaránt alkalmazzák, így önkormányzatok, kormányzati szervek, vagy akár államok közötti kapcsolatokra is. Bradfield megjegyzi¹, hogy a *'memorandum of understanding'* kifejezés néha olyan megállapodásra utal, amely alatt egyfajta "kötelezettségvállalási nyilatkozatot", vagy "keretmegállapodást" értenek (a *'statement of commitment'*, az *'umbrella agreement'* vagy a *'framework agreement'* angol jogfogalmak szinonimájaként)². A fentiek alapján kijelenthetnénk, hogy a *'memorandum of understanding'* széleskörű használati módja és több jelentése miatt a magyar előszerződés nyelvi megfeleltetésére kevésbé alkalmas.³ Mivel általában a tágabban értelmezett jelentést testesíti meg, gyakran ténylegesen a klasszikus előzetes megállapodásra utal (*'preliminary agreements or understandings of some or all of the parties to a future contract'*). Ha a *'memorandum of understanding'* megszövegezésébe kifejezetten beillesztettek olyan rendelkezéseket, amelyek arra utalnak, hogy a felek kötelezik magukat egy későbbi, érvényes szerződés megkötésére, akár határidő tűzésével is, tehát a felek az előzetes megállapodást egyértelműen a magyar jogfogalommal egyező jelentésű előszerződésnek szerették volna létrehozni, akkor a *'memorandum of understanding'* érvényes előszerződésnek tekinthető. Ha a felek bármelyike emiatt vagy más okból a *'memorandum of understanding'* elnevezésű dokumentumot joghatás kiváltására alkalmasnak tekinti, a bíróság kérelemre (vizsgálva a felek szándékát, a dokumentum szövegezését, az összes körülményt, például az egyik fél teljesítését) megállapíthatja, hogy az előszerződéssel érvényes előszerződés jött létre.⁴ Ebben az esetben a bíróság a másik felet akár teljesítésre (vagy a kár megtérítésére, például *'equitable estoppel'*) is kötelezheti. Mindazonáltal tehát az angol jogi terminológia a *'memorandum of understanding'* jogfogalmát mint előszerződést is használja, alkalmazása helyes, bár a fentebb említett okoknál fogva bizonytalanságra teremthet alapot.

Hasonló a helyzet az előzetes megállapodások szinonimájaként használt egyéb szókapcsolatok esetében, ide értve a *'Terms Sheet'*, a *'Heads of Agreement'*, *'Memorandum of Intent'*, a *'Letter of Intent'* és az *'Agreement in principle'* kifejezéseket. Gyakran ezen szókapcsolatok is csupán egyfajta laza kötőerővel bíró előzetes megállapodásra utalnak. Ahhoz, hogy az angol szerződés érvényesen létrejöjjön, a feleknek minden alapvető szerződési feltételben meg kell állapodniuk.⁵ Így a fentebb említett szándéknyilatkozatok nem egyeznek meg a végleges szerződéssel, viszont azokat – éppen ezért – gyakran előszerződésnek tekintik. Ezen esetekben is

¹ Stuart Bradfield, *'Agreeing to Terms: What is a 'Comprehensive' Agreement?'* in: Land, Rights, Laws: Issues of Native Title: Issues Paper (Serica Mackay ed.), Vol 2, no. 26, 2004

² <http://www.atns.net.au> Ezen oldalon összegyűjtött dokumentumokban például az MoU alapvetően „kötelezettségvállalási nyilatkozatot”, vagy „keretmegállapodást” jelent. Letöltés ideje: 2011.09.18.

³ Az előszerződés és a keretszerződés elhatárolása a magyar joggyakorlatban is problematikus. Lásd: Bíró György: *A keretszerződés – új megközelítésben*, In: Jogtudományi Közöny, 1988/4. szám, 204-213. o.

⁴ David Llewellyn and Maureen Tehan *'Treaties', 'Agreements', 'Contracts', and 'Commitments' - What's in a Name? The Legal Force and Meaning of Different Forms of Agreement'* In: Melbourne Law School Legal Studies Research Paper No. 134 October 2004. p.11

⁵ *'Halsbury's Laws of England'*, Volume 9(1), „Contracts”: It follows that, prima facie, there is no concluded contract where further agreement is expressly required...

igaz, hogy ha a bíróság az összes körülményt megvizsgálja, dönthet úgy, hogy az előszerződéssel érvényes szerződés jött létre, tipikusan annak okán, hogy az egyik fél megkezdte, vagy akár be is fejezte a szerződésben előírt kötelezettségei teljesítését.⁶

A 'collateral contract' kifejezés⁷ szintén a szerződések több típusát fedi le. Egyfelől a zálogjog egy speciális szegmensén belül, a 'debtor-creditor' jogterületen találkozhatunk ilyen típusú szerződésekkel. Témánkhoz kapcsolódóan vizsgáljuk meg, hogy a fenti, szerződésre utaló jogfogalom az előszerződésre használatos-e. Definíciója szerint a 'collateral contract' olyan megállapodás, amely szerint a felek ígéretet tesznek arra, hogy egymással egy újabb szerződést kötnek meg. Ezáltal a két szerződés összekapcsolódik, de az első szerződés nem képezi részét a későbbi szerződésnek.⁸ Tehát a 'collateral contract' egy, „főszereződéstől” elkülönült szerződés, amely érvényes szerződésnek tekinthető, és a főszereződés létrehozására irányuló szándékot tartalmaz. Az 1976-os *Evans & Sons Ltd v Andrea Merzario Ltd* esetben (1 WLR 1078) szintén meghatározásra került a 'collateral contract' jelentése és joghatás kiváltására alkalmas volta. A tényállás szerint az alperes az incidenst megelőzően már szállította hajóján felperes áruját, a hajó fedélzetén. A felperes kérése ez esetben az volt, hogy az árut a fedélzet alatt, a rakodótérben szállítsa. Erre alperes szóban ígéretet is tett, azonban ez nem így történt. A szerződést megelőző szóbeli ígéretet a bíróság 'collateral contract'-nak tekintette.⁹ A fenti meghatározások alapján első pillantásra akár kijelenthetnénk, hogy az előszerződés tökéletes angol nyelvi megfelelőjére akadunk. A *De Lassalle kontra Guildford* (1901) (2 KB 215) esetben és a *Heilbut Symons & Co kontra Buckleton* [1913] (AC 30 at 47), illetve a *Sheppard kontra The Council for the Municipality of Ryde* (1952) (85 CLR 1 at 12) esetekben azonban szintén definiálásra került eme jogfogalom.¹⁰

Ezek szerint a 'collateral contract' elnevezésű megállapodásról két alapfeltétel teljesülése esetén beszélünk: 1. a főszereződés megkötésére (mint ellenszolgáltatásra) irányuló ígéretet tartalmaz.¹¹ 2. A második alapfeltétel pedig az, hogy nem lehet ellentmondás a főszereződés és a 'collateral contract' között.¹² A 'collateral contract' alkalmazása azonban eltér a magyar előszerződésétől. Stone a szerződések jogát lefedő művében több példát is hoz arra, hogy a felek között milyen ese-

⁶ In: David Llewellyn and Maureen Tehan 'Treaties', 'Agreements', 'Contracts', and 'Commitments' – *What's in a Name? The Legal Force and Meaning of Different Forms of Agreement* p.11.

⁷ *Jogi, kormányzati és politikai értelmező szótár*, Panem Kiadó, 2006. 100. old.

⁸ 'A »collateral contract« is one where the parties to one contract enter into or promise to enter into another contract. Thus, the two contracts are connected and it maybe enforced even though it forms no constructive part of the original contract. Thus, the two contracts are connected and it maybe enforced even though it forms of the original contract.'

⁹ 'When a person gives a promise, or an assurance to another, intending that he should act on it by entering into a contract, we hold that it is binding.'

¹⁰ Oral promises made by the parties prior to entry into the main contract which are not terms may have contractual effect as a collateral (or preliminary) contract on which the main contract is based. (CASE: *De Lassalle kontra Guildford* [1901])

¹¹ 'For a person to establish a collateral contract he or she must establish that he or she entered into the main contract in consideration of the statement made by the representee.' Lásd *Heilbut Symons kontra Buckleton*, (1913) AC 30

¹² Lásd *Hoyt's Pty Ltd kontra Spencer* (1919) 27 CLR 133.

tekben jön létre *'collateral contract'*. Ezen esetek lényeges pontjaként említi, hogy „az egyik fél megígéri, hogy ad-teljesít valamit a másiknak, ha ez utóbbi egy újabb szerződést köt vele. Az első szerződés ellenértéke¹³ tulajdonképpen az, hogy a másik fél megígéri, hogy vele egy újabb szerződést köt.¹⁴ Elismert szakértőkből (*'academic professors, magistrates, barristers'*) álló testület által jegyzett glosszár-um¹⁵ definíciója szerint a *'collateral contract is a separate contract which precedes or exists alongside the main one.'*

A fenti meghatározásokból mindinkább arra következtethetünk, hogy a *'collateral contract'* vagy más elnevezéssel *'preliminary contract'* lefedheti a magyar előszerződést, de emellett a „főszerződéssel” párhuzamosan létező szerződést is, amely mintegy kiegészíti a főszerződést. Ez esetben azonban a *'collateral contract'* jogfogalma már nem azonos a magyar előszerződéssel.

Összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy a magyar előszerződés jogszabályban meghatározott tartalmának nyelvi megjelenítése a fentebb vizsgált angol jogfogalmak alkalmazásával nem tükrözhető minden esetben, mivel azok nem fedik le teljesen a magyar tartalmat.¹⁶ Az angol „megfelelők” alapvetően tágabb értelemben, előzetes megállapodásként használatosak. Emellett megállapíthatjuk, hogy a fentiek szerint a *'collateral contract'* vagy a *'preliminary contract'* kifejezéseket egyes esetekben szintén használhatjuk az előszerződés fogalmára, azonban ezen jogfogalmak a kiegészítő vagy párhuzamos szerződések megfeleltetésére is alkalmasak.

¹³ Megjegyzendő, hogy nem csak az előszerződés, hanem valamennyi angol szerződés fogalmi eleme a *'consideration'*, azaz az ellenszolgáltatás.

¹⁴ 'If you enter into the main contract, I will promise you X. The consideration for the promise is the entering into the contract.' In: *The Modern Law of Contract: Seventh Edition*, Richard Stone, Cavendish. p. 250.

¹⁵ *The Law Handbook Online*: <http://www.lawhandbook.org.au/handbook/pr01s01.php> Letöltés ideje: 2011.09.12.

¹⁶ 'Think of a Terms Sheet (and a »Heads of Agreement«, »Memorandum of Intent«, a »Letter of Intent« and an »Agreement in principle«) not as an alternative to a formal legal contract, but rather a stepping stone towards it.'